

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๘/๒๕๔๘

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๘

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวไทย

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวไทย สรุปข้อเท็จจริงจากคำร้องและเอกสารประกอบว่า เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ พรรคชาวไทย โดยนายเล็ก ช้างเผือก รองหัวหน้าพรรครักษาการแทนหัวหน้าพรรคชาวไทย ได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ในคราวประชุมใหญ่วิสามัญพรรคชาวไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ มีมติเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ รวม ๓ ข้อ ได้แก่ ข้อ ๘ ข้อ ๑๕ และข้อ ๓๑ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จำนวน ๑๒ คน โดยมีนายณัฐ ศรีเฟื่องฟู เป็นหัวหน้าพรรค และนายวิชัย ทองใบน้อย เป็นเลขาธิการพรรค สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบการดำเนินการของพรรคชาวไทย ว่าได้ดำเนินการจัดประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับพรรคหรือไม่อย่างไรแล้วเห็นว่า พรรคชาวไทยกระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๐ ข้อ ๓๑ และข้อ ๑๐๖ กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ ไม่มีผู้แทนของสาขาพรรค เข้าร่วมประชุมไม่มีรายชื่อสมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคให้เข้าร่วมประชุม และหนังสือเชิญประชุมก็ไม่ระบุชื่อสมาชิกเช่นเดียวกัน จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมไม่ครบ ๑๐๐ คน และไม่ปรากฏเอกสารที่คณะกรรมการบริหารพรรคให้ความเห็นชอบการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคชาวไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

๒. พรรคชาวไทย (โดยนายเล็ก ช้างเผือก) ผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๖ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ สรุปว่า ได้ดำเนินการประชุมใหญ่ถูกต้องตามข้อบังคับพรรคแล้ว ผู้ถูกร้อง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยและมีคำสั่งไม่ยุบพรรคชาวไทย และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลง

คณะกรรมการบริหารพรรคชาวไทย ตามมติที่ประชุมครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕

๓. นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ โต้แย้งคำชี้แจงของผู้ถูกร้องทุกข้อ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๒๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว การดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ให้พรรคการเมืองกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เภรัญญิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น

(๔) การอื่นตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง”

“มาตรา ๒๖ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

“มาตรา ๓๓ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองหรือรายการตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) ที่จัดแจ้งไว้กับนายทะเบียนหรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๐ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๘ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

“มาตรา ๖๕ พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑)ล๑

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

๑)ล๑”

ข้อพิจารณาและการวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองกล่าวหาว่า พรรคชาวไทยได้ยื่นขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทยและขอจัดแจ้งการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ตามมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญพรรคชาวไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ ซึ่งไม่เป็นไปโดยถูกต้องตามข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคชาวไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง พรรคชาวไทยยื่นคำชี้แจงโต้แย้งว่าได้ดำเนินการถูกต้องแล้วตามกฎหมายและข้อบังคับพรรคจึงต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงเสียก่อนว่า การประชุมใหญ่วิสามัญพรรคชาวไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับพรรคหรือไม่

อย่างไรก็ดี ผู้ทำคำวินิจฉัยเคยวินิจฉัยและมีความเห็นในคดีลักษณะเดียวกันนี้มาก่อนแล้วว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น การที่พรรคการเมืองประสงค์จะแก้ไขข้อบังคับพรรคการเมืองและเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคจำเป็นต้อง

ดำเนินการให้ถูกต้องชอบธรรม โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อบังคับพรรค หากมิได้กระทำ โดยชอบดังกล่าว ชอบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจะไม่รับจดทะเบียนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ยื่นขอแก้ไข เปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียน การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง บัญญัติให้เป็นเหตุถึงขนาดให้ยุบพรรคการเมืองเป็นการ สร้างสภาพบังคับเกินกว่าเหตุ และขัดต่อเสรีภาพในการดำเนินเจตนารมณ์และกิจการในทางการเมือง ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ ศาลรัฐธรรมนูญไม่พึงรับบังคับให้ และปัญหาว่าการ ประชุมใหญ่ถูกต้องหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องให้ยุบพรรคชาวไทยของนายทะเบียนพรรค การเมืองเสีย

นายมานิต วิทยาเต็ม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ